

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke:

Nord Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Frosta

Emne:

N° 90

Bygdelaq:

Frosta

Oppskr. av:

Hans Vold f. 1870

Gard:

Saltbuvalden

(adresse):

Frosta

G.nr.

67

Br.nr.

9.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Fra Robåt og seil til Motor:
 1 Bådens form har stort seet vært nogenlunde ens i de indre bygder av Trøndelag. Kanskje mest lik båttypen på Stalsbygden. Det var flere spesiallister i båtbygging - ogsaa så seut at jeg minnes dem. Det var rognot med både årer og seil, sam framdrivningsmidler.

Det var båter av forskjellige størrelser. Jeg nevner en del:

1. Føring: robåt med 2 rørram + et lite rom mellem de 2 rørram + to rom i de to båtskoffer.

2. Leksring eller 3. rømning - forskjellige navn på samme båttype.

Leksring - egentlig 6 åring.

3. rømning - da betydde: 3 fulstendige "rørram". Da kunde det, når det gjaldt å komme fort fram eller komme fram i motvind, være 6 mand i årene. Sat da 2 mand på hver taffe med 1 åre i kanna - hendene.

Båttypen.

3 Halvbjerrømming.

Da var det 3 1/2 ro'rom.

4. Fyring. Hadde 3 ro'rom, men dertil et lasterom så stort som et ro'rom.

5. Lestabåt. Der var det drakliken som tydedes.

En lest så vidt jeg minnes - var 12 tænder sild.

Alle båter, især da de større, var udstyret med master og for seil. Råseil - ikke fokke og storesail.

I forstænnen, foran fremste ro'rom, var på større båter ordnet plass for en større og en mindre drag - ikke ankerfestet til godt solid fjørestang - almindelig kampstang, godt imsat med tretjære. Fremst framme i kryddet var ? å konge dreggstanga på.

Til et råseil hørte skant, drag, trier og braser. Seilet var av god seilduk festet til en tverstang rå overtib. styrket med fjørestang på alle kanter, adskilli breder på underkant og overkant. På övre ende var to rader søplekânt som nåtledes til å krympe seilstoirdelen når vinden åkedde.

Da bruktes ettrykkeve. 1 søples vint - 2 søples vint.

Deruten kunde seilet krympes inn på nedre ende - net å ha blaa på - var da en jernbrak på nedre og ypperste hjørne som heftedes op i et laget øye, og så kunde seilet senkes.

en del. Når det var storm blev det smækket om: al. man hadde begge sæfde å bloa på. Men lat man bålen drive etter bare masten var det rokk og helt færlig sjoneir.

Fordelingen av utbyttet? Der blev det ved utrekket sjansmessig ofte etter innsatsen. Den som skaffet båt fik sjått sæst mest. Noen special apling var det ikke. Det lorkes ~~sa~~ fra far til søn. eller saman med eldre fisker

II. Motoren kommer.

Den første bensinmotor kjøptes av Mortuus Airen - en drivende frem-
skridsmand på sjøen.

Han var i mange år på Lofoten og mange vintre på fiske på fiske-
væene utenfor Tranthjemskysten. Det gjorde sig sjålsøgt tvil gjeldende også der, men det nye vant over det gamle lidt om sevn.

Hvordanes Airen og andre fik kjenn-
skap til det nye? Det var på same måte som no og altid. De nye an-
befalles sig selv og anbefalles av dem, som først tok det i bruk.

Mange var redd det nye - både redskap og arbeidsmåte. Motordivens skente fisker og silla, mente somme. Somme steder var det protestmål mot motoren minnes jeg, og den fikkke økenavn det hørt jeg, men minnes det ikke no.

III

Alle disse spm. og svar gjelder mest fiskebe-
folkningen, mindre jordbruksbygden Frosta

Om Mortenus færen kan føies
til at han en vinter samen med
en tre fire var på fiske ute med kare
sjøene. slik uttrykt folk sig.

På rik det opp en stor storm, og han
virkte om en anden båt, seilbåt som
kam i stor fare. Da satte Mortenus
moteren på med fuld kraft og trods
storm og sjørak greide han å redde
folk og båt såvidt jeg minnes.

For denne død fikk han og hans
båtfeller en tid senere fortjenestredde
vint i guld. fra - jeg minnes ikke
hvilket lag eller instittut som
stod bak.

Småt og stort fiskelev.
 Min far, f. 1828 fortalte:
 Han reiste sammen med Gunnar Skattsue
 ut til sjøkanten på snøfiske.
 Det første sted de rodde iland å spurgt
 fikk de til svar, at det var ingen fisk
 der. Men så reiste de led ut å forsøkte
 sig. Da fikk de en hel del bleike (hvitling)
 og endel rangflyndre (tjunge) og enda
 f. mer, men denne slags fisk var ikke
 spisendes der; slik sag folket på det.
 Men så flykt de til et andet sted.
 Der var det kanskje lidt mer fisk, men
 utstyret var fattig. Det fantes bare
 en gruse og den brukte alle og til al
 slags bruk. Kokte fisk og lever, kakte
 grøt og suppe, men - åren avvasken
 var av taveligste slag. De hadde
 med levse og kålrot, men. My
 av dette sinne og blev möglet. Men
 Gunnar åt kaken om det rök möggen
 fra munnen når han åt.
 Far hadde med godt stekt flatbrød
 og det stot sig bedre.

Krestian Risan fortalte.

Hans far Magnus f. ca 1810 reiste mange
 Vintre til Lofoten på fiske. på egen seil-
 båt, ca 3 mand i lag. Det var visse sta-
 sjoner det tokes matlag på. Om det var
 ved statsordnede forhold som ved land-
 devisførsel vet jeg ikke. Ja, så kom man
 til et sted. men ingen hel sikker havn
 om storm rök op. Da måtte først elt
 i båten tages ut og boms opp til sikker
 sted, så båten søttes opp å så fikk

falka gå inn i et fjøs.. blant og
frøsing som dem var. å fikke
kvile sig litt der. Om morgenen
hviss veiret var nogenlunde godt
var de først å sette båten på sjæen
derest å bære alt utstyret ned å
placere det på plass i båten.

Det var ud flere mellomstasjoner
av lignende sort, som måtte
passeres før man nådde Lofoten.
Dette og mer forteller om vore faders
slinge og slitsamme arbeidsdage

Emne nr. 70

7.

Fra rovbåt og seil til Motor.
 Eg har notert ~~at notert~~ at jeg har
 gitt utførlig svar på for- og ^{disse} bilagt
 med tegninger.

Jeg sjønner nå at dette svar var
 Det er overgangen fra rovbåt feil
 og seil til motordrevne båter
 det spørres om.

Sp. 1. Hva slags båter hadde men?

Jeg forklarte vist i det svar om
 forskjellige ~~båt~~ båttypene og mer, som
 det spørres om. Her kan jeg ikke legge
 noget til eller ta noget fra.

II Motoren kommer.

Den første fisker, som her i bygden
 ruotet sig om motordrevene båt
 var Mortenius Kristensen Auren. Men
 andre fiskere syntes dette var dyktig
 vågtsamt, å desuten ødla den det al-
 mindelige fiske fordi motorbankingen
 skremte fisker fra fiskegrunnene nær
 land og ut på havdyppet.

Kjennskap til motoren hadde han netur-
 ligris fået ved læsning, men ikke ved
 reise til andre landsdele eller utlandet.
 Ja kanskje hadde han lert å tjenne den
 i Lofoten der han årlig-ars møtte opp
 i vår-fisket.

Hvordan blev den mottat? å ja -
 me adskillig kritikk. Men de som skaffet
 sig motor var godt fornøiet - ingen reo-
 den et enda fattig påstod at motorbank-
 ingen skremte både både silo og fisk
 fra fiskegrunnene ved land og ut på de
 jupe havdypp, men nogen stenk motesant
 hadde ikke Mortenius.

Så må eg fortelle om motoren
som redningsmiddel:

Morbenus var på fiske på Frøya.

Det var fleire frøstinger der.

Enda eg råk det opp mot sterk storm.

Ja, Morbenus og kommeraberne hans

kom seg i hevn, men de andre? Så

la de iveri i rykende storm og geide

å redde de andre i siste liten.

Denne redningspæmie fikk han og
de to andre som var me - vist fra sel-
skapet for skipsforlistes berging.

En annen gang var også Morbenus ute

i stor fare. Ikke da i storm, men i godt

veir. Det var på reise til Byen (Trøem)

Det var tak over framrommet i båten, og

oppe på det hadde Morbenus lagt seg

i stilla og de bedste veir. Men så

kom de en dampbåt å gik forbi. Da

blev det en del bølger, som fikk båten

i bevegelse og så gikk Morbenus over

bord. Me det samme båten gikk forbi

fikk en til å kalle til ham noget

som han såvill fikk til å berge sig

ved.

III Etter at motoren kom.?

Disse forskjellige spør. kan jeg

like svare på

IV Andre tekniske nyheter i kyst =

byene

Desse vet jeg ikke noget å svare på

Hans Vold

1

Emne nr. 70.

I Dette emne har jeg for kort tid siden svært nok så utførlig på-
- bilagt med tegninger av den her
- mest brukelige båttypen.

Jeg sa da, at denne spørreliste
(listen) med ~~med~~ numre: a. b. c.

eller b. c. 3 var mig en stor plage,
- men jeg forstod at det for innestuttet
syntes nok så nødvendigt.

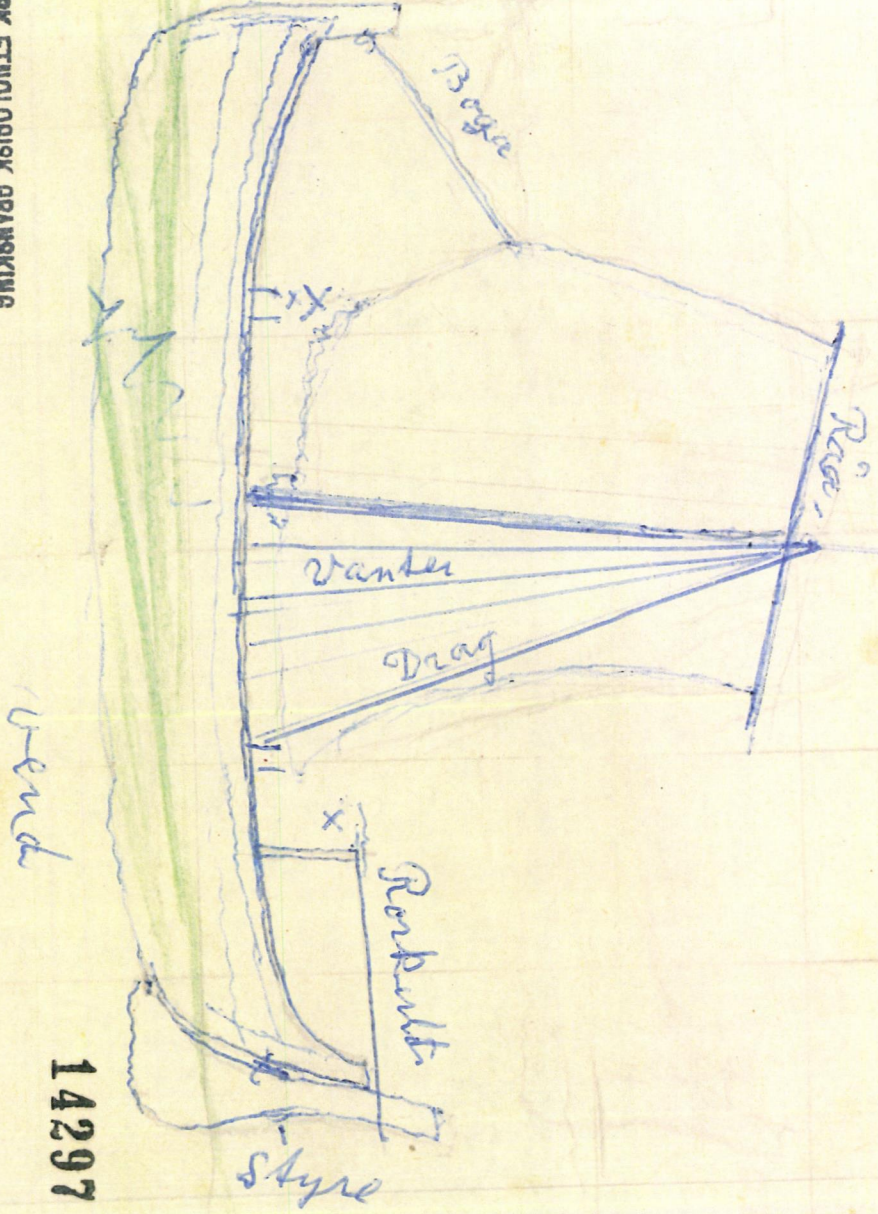
Jeg fortalte den gang om en fisketur
far var me på sammen med en eldre mand.
- om utstyr, med redskap, matstid
m.m. Det var svært premetert. -
den gang.

II Jeg fortalte vist også om Mortens
Høren, som var den første som ut-
styrte sin båt med motor. Om
hvordan de hadde fått bjeutskap
til motoren? Det synes jeg bent fram
er et unyttigt spør. I vår sit-
kan man få vite nesten alt ved
lesning.

III For ikke så til med mer bekrind-
se nok, er for gammel og det ligger
utenfor mit arbeidskiv.

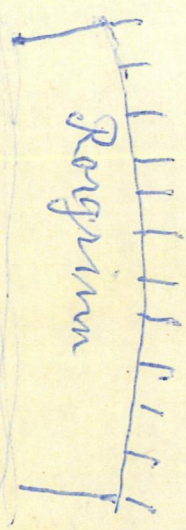
IV Kan ikke gi svar.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

14297

Slan forsojbt a' rice en
fisherbest i megenburda utvæstning

14297